

Nanda Botella, la Cicló de Rusafa

(Histories pera tremolar la nit d'Halloween)

Ricart G. Moya Andreu Torner

Disapte, huit del matí. Prenc café en llet, recolsat com Calígula, enmodorrit, damunt de llansols y márfega pusera. Badalle, desentanyine ulls y llix el portent: ¿una sinyoreta cicló en la Valencia del 2017 y del 155? ¡M'ha quedat tes com Quirineldo!. Encá que, en realitat, tampoc sería la primer vegá que la naturalea ha fet eixir a femelles un hou en la clóchina, com donava fe el sant capuchí Fuentelapeña en el seu castellá del 1600:

“una muger, que aviendo parido primero, se mudò despues en varon... y en Alcalà de Henares, y fue que una muger despues de treinta años de casada, y aver parido, mejorò de sexo y se bolvió varon” (Fuentelapeña: El ente dilucidado, Madrid, 1676, p.112)

El flaret enfilava l'aparició d'atributs masculins a la calor; y ara, en el càmbit climàtic y els cartapells que produixen els curdeles de la CUP y la delicá Moni Oltra, no sería extrany que'ls ixqueren bonys pililers a la gallofa de tiesnuries que mos parasita (que no es el cas, ¡Deu mos lliure!, de la Cicló de Rusafa). Dasta'l papa valenciá “Alexandro Sexto dispensò con una moça, que aviendose casado mudo sexo, y se bolvió varon” (El ente, p.111)

L'asunt de Nanda eixía en el 'Levante', periódic progresiste que, a lo llarc del temps, s'ha embolchacat una siná de millons en ofertes càrniques de *chicas nuevas japonesas, chinas, de 18 añitos, sumisas de la escuela rusa*, etc. etc.... Un poqueret davant de les fulles puteres, qui cantava glories a la Cicló de Rusafa era el biólec catalaniste Martí Domínguez i Romero, sancaixós lliterari madrileny amparat per fuines del citat periódic catalá. Escriu el *chulapó* Domínguez:

«Pintora i escultora... cap del servei de rehabilitació en un hospital. Nanda Botella és tot un cicló, com ella declara» (Levante, 14 /10/2017)

A Martí Domínguez, despitalat catalaniste, la Universitat de Valencia li encarregá l'engraellat de la revista en catalá *Mètode*; y allí aponat, chuplant dels dinés nostres, seguix enguixcant desde'l 1999. Diu la Wikipedia: “*Mètode* cuenta con una tirada de unos 4000 ejemplares y su vocación de difusión de ciencia es tan amplia que comprende desde las ciencias naturales básicas hasta las humanidades y ciencias sociales” ¿Centífisme y Martí Domínguez? Sí, clar, y ací nuguem gosos en sofrasaes.

Sinyor Domínguez, per dir barbaritats, en les falles d'atre temps eixien ninots en orelles de burro ¿No saps que'n valenciá, centífic y coloquial, el cicló es el mascle d'un testícul? Hui n'hian deportistes ciclons per enfermetat, y seguixen fent vida normal; pero una ahuela cicló, en un hou, no es tant corrent. Si conegueres nostre idioma li hagueres advertit respecte al semantisme del vocable a Fernandita Botella de Belda. Aubri l'ull, biólec Domínguez, a vórer si deprens qué's un cicló en valenciá, perque'ls llexicógrafs nostres si que l'arreplegaren:

cicló “cicló: el que tiene sólo un testiculo” (Ros: Dicc. valenciano, 1764)

cicló “cicló: ciclán” (BMV, Serrano Morales, ms. 6549, Diccioniari valenciá, any 1825)

cicló “cicló: el que solo tiene un testículo” (Escrig: Dicc.1851)

La paraula *cicló*, en *c-*, estava arrailá en valenciá desde fea sigles; y l'atra, l'anglicisme *sicló*, se introduí modernament. No l'arreplegá ni Escrig (Dicc.1887), ni Fullana (Voc. 1921); encá que'ls escritors que llegien el barbarisme en castellá el sorregaren poc a poc en nostra llengua:

“encara que del seu nas ixca un sicló...” (Tallada, Miquel: ¡Aixó si que te importansia!, 1924, p.8):

A la orelleta: ¿quí haurá enganyat a la Cicló embrutapapers? Te més bellea la corfa d'un abre o el cul del mandril que'ls bunyols, mones, taques, monyicots y mamarrachos fets per la ma y cervell d'esta cap de servici que, además, asoles parla catalá en l'entrevista, ¿per qué heu fa si naixqué en l'any de les táperes, cuan es parlava valenciá? La Cicló de Rusafa mentix al dir que sa mare parlava aixina: “deia... qué farem amb Fernandita!”. No, Fernanda, si ta mare era valenciana may pugué dir *deia* (val. *ella dia*) ni *amb*, preposició may escrita per cap de lliterat o poeta naixcut en el Reyne de Valencia, desde'l naiximent de la llengua dasta l'aplegá dels prostituts floralistes del 1890 y la immersió dels fascistes catalaners del XX.

Estem contra la violencia y, encá que mos fiquen l'ambut per lo ample els colaboracionistes, no volem que'ls embolen a tro de perdigons rabosers; pero mos ferix que la Cicló de Rusafa asolte galtons idiomáticos com “inrevés”, inexistent en valenciá. Li diu al fals periodiste: “escric a l'inrevés” (Levante, 14/10/2017); y esta trencacosetes creurá que's més cult que escriurer “al revés”, com feen els clásics. N'hia un moment dadaiste en l'entrevista, cuan la Cicló de Rusafa convida a entrar en el comú (dit en maquensia, cagaora) a Domínguez y, en materia sinse especificar, li escriu en l'espill paraules d'agraiment. ¡Glup, glup, glup! Me bec un got d'aiguarent de músic y seguixc chafant fanc.

No fiquem en ducte l'honradea de Fernanda Botella en la seua activitat profesional, suponc que frut d'anys d'estudi y sacrifici pera fer la tesis y obtíndrer el Doctorat en Bioquímica Clínica, Medicina de Rehabilitació o l'especialitat de cosir ferides en anafaya. Pero, ¡ay!, tots tenim fluixees y forats ontològics y de factivitat, com diría el nazi Heidegger. Aixina, la Cicló —caldosa dasta embafar— bafaneja de la bona situació económica que li dona el seu càrrec de 'Directora de la unitat de rehabilitació de l'Hospital de la Salut' y, a continuació, escupix badomía: “visc de l'art”. ¡La Maedeu mos allunte d'urqueses idiomáticas!. En valenciá, no en catalá, diferenciem la 1ª p.s. de *viurer*, 'yo vixc', del sustantiu 'visc'. Aubri ulls, caótica Cicló, y deprem lo que día Carlos Ros:

visc “visch, ajonge: el zumo, u xugo crasso y viscoso, que se saca de cierta especie de cardo silvestre, que ordinariamente sirve para untar las varillas, o espartos, para coger pájaros” (Ros, Carlos: Dicc. valenciano, 1764, p.246)

Cultisme derivat del lletí *viscum*, era la pregunta que aprofitava pera caçar pardals y, als poetes, pera ormechar metàfores : “lo visc on amor cau” (March, Ausias: Poemes, c. 1445)

visc “lo visc... s'apegue lo pardal més teuladí” (BUV, Morlá: Ms. 666, c. 1649)

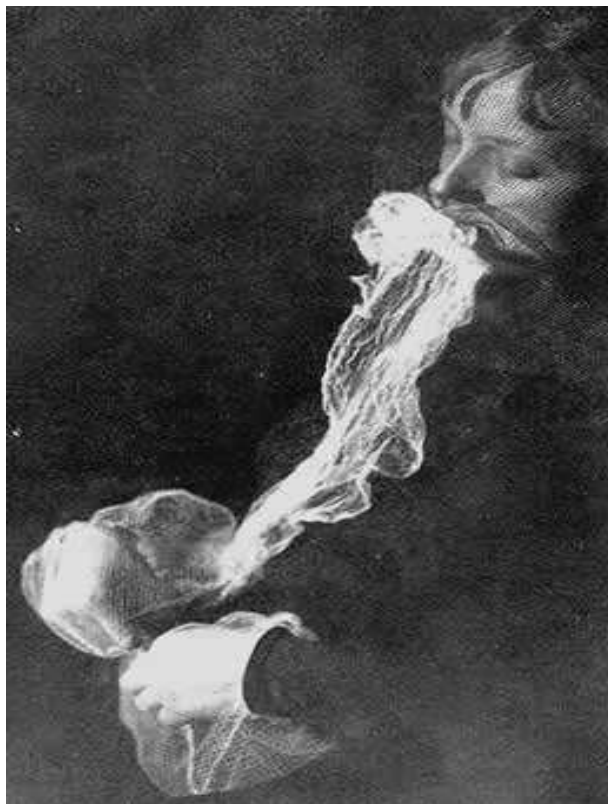
visc “ni cassar en visc” (Llibre de establiments de Peníscola, 1701)

visc “lo que ell escupía / era visc blanc y morat” (Relació... un foraster de Valencia que vingué a la ciutat de Alacant, 1783)

visc “visc: liga, materia viscosa para cazar pájaros” (Escrig: Dicc. 1887)

En el sigle XVII, els valencians menjaven carn de momia (en realitat, péntols de penjats o dels mal soterrats), y teníen la certa de que era bona pera la salut; els dotors la recomanaven. Hui mos volen fer créurer que'ls burros volen. El diari Levante, el mateixet que promociona la prostitució en anuncis, oferix dos fulles centrals, dos, en el més pur y repugnant catalá sobre la Cicló de Rusafa y el seu art... o lo que siga.

L'art de la Cicló de Rusafa no está inspirat en Benvenuto Cellini o Alexander Calder, sinos en espiritistes europeus del 1900. Aixina, en 1913, la médium polaca Stanisława Popielska es trea dels morros de llanda un ectoplasma que no te res que envejar en asquerositat als trastos de Nanda Botella y d'atres génits de saragollá y rapafuig.

La teósofa Blavatsky (Yekaterinoslav, a.1831) fea que'ls morts s'aparegueren als mortals. Donava molta porega y, a la médium, cabasaes de dinés. Nostra Cicló de Rusafa o atra dona (en bona image de Mesa Reig), ix fent... ¿qué collons fa?, ¿bosa visc, chupla sucre cotompel...? Com les películes d'Halloween, dona naiximent a un ectoplasma que pot ser... ¿l'espírit pudent de Pompeu Fabra, o el del faller sardaniste Fuset? El mamarracho está enganchat als morros de la Cicló (encá que no's pareix a ella), que li rechupla o mordinya les mans (pilor sería que heu fera a lo que, prop del melic, pareix alficós bantú) Eixe es l'art que deixá panollo al estiliste Martí Domínguez. Y atre ducte metódic cartesiá: si esta sinyora parlara en valenciá, en el valenciá de sons yayos, ¿li faríen puesto en el calaboracioniste periódic Levante o, lo més segur, d'una cudolá dialéctica li trencaríen el primer sacrament?

També tenim derivats:

“aquella superflua **viscositat**” (Alcanyis, L.: Regiment, 1490)

“quedará **enviscat**” (Archiu Mun. Elig, Romans del pleit del pollastre, 1776)

“a replegar la **anviscá**” (Valls, E.: Matí de Gloria, Alcoy, 1932, p. 5)

En catalá tenen *vesc* en cónter del valenciá *visc*, y dasta Corominas reconeix, sinse voler, que'l mosárap valenciá era s'arrail. Aixina, traduit, diu que la separació de *vesc- visc* “coincidix rigurosament hui en la llínea del substrat mosárap (del valenciá)” (DECLLC, IX, p.181). Els calaboracionistes d'extrema dreta catalanista —que duen la tira d'anys agranant al valenciá en l'inmersió— sempre tindrán esquirolets (cast. *peonzas*) que'ls ballen els nanos, com fa Nanda Botella al dir arcaismes y catalanismes de la inmersió: *aquestes, butxaca, aviat, dolcesa, fred, exemple, s'atura una mica, sota, ampolla, llarg, quasi, mestressa*, etc. ¡Quína agonía! Atén, Fernandita, si vols conéixer cóm son estes paraules en valenciá (*estes, bolchaca, pronte, dolcea, eixemple, botella, llarc...*), tens a la teua disposició en internet el nou **DICCIONARI HISTORIC DEL VALENCIA MODERN, OTONY 2017** (ricartgarciamoya.com), en més de 3500 págines (totalment debaes, clar). No es lo mateix la casca de moniato que la de marsapá; y tu, Cicló de Rusafa, si fores una dona en corpenta, seguiríes la sintaxis valenciana de tons pares y yayos, que no díen “a Nova York”:

“atres que, **en Nova York**” (Navarro Borrás: ¿Es de vosté eixe goset?, 1921, p.9)

La ferramenta sintàctica de ficar la preposició **en** davant de topònim, ¿es invent de Franco o de València 2000? No, chiqueta Cicló (com te diu Domínguez). Nostra Cancillería Real, buida de bochins inmersors, no copiava destarifos sintàctics del Nort:

“fet **en** València en lo palau...” (Furs de València, sentència de Jaume I, any 1258)

“scrita **en** València a VII días doctubre...” (AMV, Lletres misives, 22. f. 109; Carta del Jurats de València a lo senyor rey, 1454)

El valencià Conesa, en el sigle XIV, també usava esta construcció; lo mateix que Canals, Fenollar o el noveliste Martorell:

“fets **en** Grecia” (BNM, Ms.1523, Conesa, J.: Histories troyanes, a. 1374)

“se fa **en** India” (Martorell: Trant, c.1460)

El catalá Pou, que vixqué en la València del Renaiximent (el de veritat), respetá la sintaxis prepositiva y, además, el clásic tancament vocálic del topònim *València*: “Cerdá ha donat deu lliures a Rafel **en** València” (Pou: Thesaurus, a.1575) Hui mos han aufegat en visc ficant *e* auberta, 'València'; y el poble dels borregos sanc d'horchata y mascletaes, més muts que'ls tisparixos. May desaparegué de nostra sintaxis:

“estiu pasat **en** Navaixes” (Meliá, F.: Al pas del Nasareno, 1928, p.45)

La Cicló creu que dir “ampolla de vi” (Levante, 14/10/2017) es més cult que dir 'botella de vi'. No sap que la polisémica *ampolla* també es paraula castellana clásica, present en Gonzalo de Berceo y atres autors migevals: “en una ampolla de vino meterás...” (BNM, ms. 10211, Libro de Palladio, c. 1380); y, en el sigle XVIII, en la traducció de Shakespeare feta per Moratín:

“una ampolla de licor” (Moratín: trad. de Hamlet, 1798, p.50)

En sa llengua ensabaratá, Nanda diu 'vegada', com mana Catalunya y els ronquinos inmersors; pero, en el 1200, cuan Jaume I no havia botat de les turmes de son pare, en el romans castellá estava ya arrailat: “y otra vegada” (Bib. Univ. de Salamanca, Ms. La fazienda de Ultra Mar, c.1200). N'hian millars d'eixemples, pero 'vegada' aná desapareguent del castella y, per el 1900, ningú fea us d'ella (per aixó la volen els del IEC y sa mascota l'AVLL). En valencià tingué simplificació per mig d'apócop, alluntanse del cast. y cat. en les morfologies *vegá*, *vegaes*, que'ls colaboracionistes diuen que's caca, com tot lo que mos singularisa: ¿qué? ¿fem cas del consell dels criminals que volen desfermos... o els enviem d'una rabotá ahon brama la tonyina?

